

Het beeld is soms anders, maar de werkelijkheid is dat de levensduur van de Nederlandse melkkoe weer in de lift zit.

Tegelijkertijd neemt ook de totale levensproductie van de koe snel toe. Dat zijn de conclusies van NRS-onderzoekers die een grondige analyse maakten op grond van de werkelijke afvoercijfers.

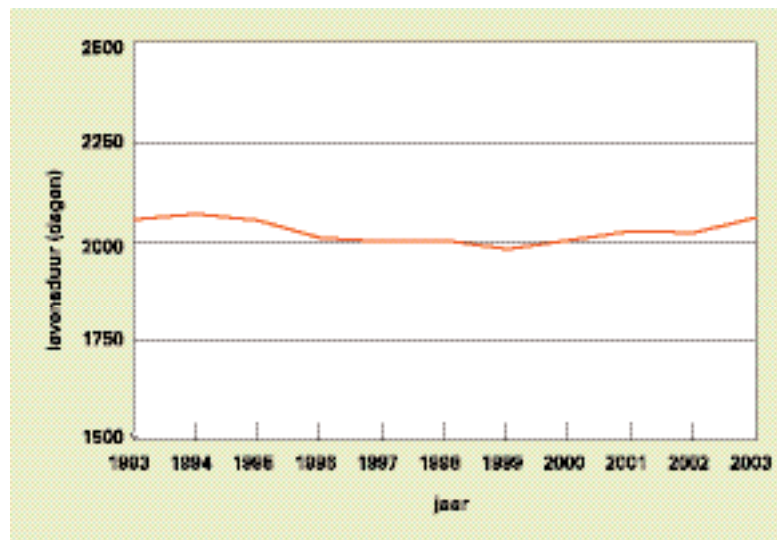
Branden de Nederlandse koeien sneller op als gevolg van de toenemende productie? Dat is een belangrijke vraag voor veel melkveehouders. Maar ook vanuit de maatschappij wordt kritisch gekeken naar de hoge prestaties die onze koeien moeten leveren, in het bijzonder naar het effect dat de productiejijver heeft op het welzijn van de koe. NRS is in de cijfers gedoken om antwoord te geven op deze vraag. Daarvoor is gebruikgemaakt van de gegevens van stamboekkoeien. Voor deze groep dieren zijn betrouwbare cijfers over een langere periode beschikbaar en dat is cruciaal om gefundeerde conclusies te kunnen trekken over de trend van levensduur. Bovendien is bij deze analyse uitsluitend gebruikge-

Levensduur en levensloop van koeien in 2003



Nederlandse melkkoe produceert meer melk en leeft steeds langer

Levensduur in de lift



Figuur 1 – Ontwikkeling totale levensduur van Nederlandse stamboekkoeien van 1993 t/m 2003

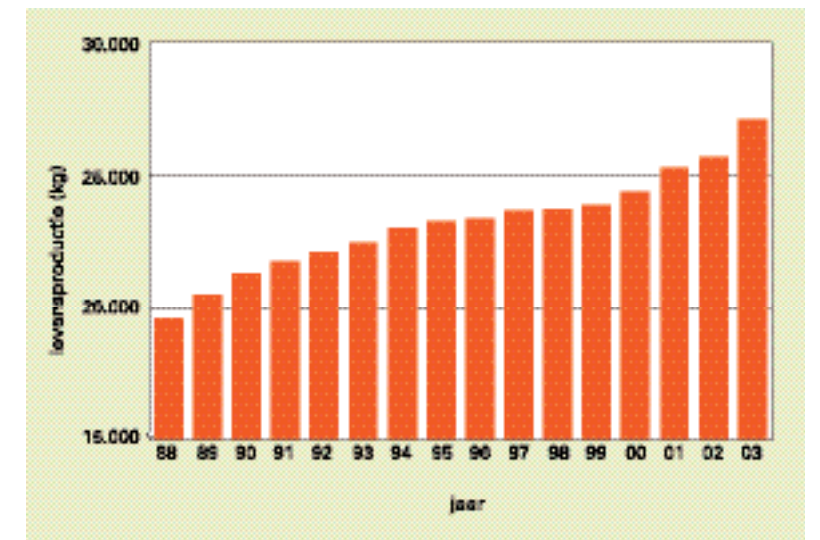
maakt van koeien waarvan vaststaat dat ze zijn afgevoerd en in welk jaar ze zijn afgevoerd. Dat is nieuw, want de statistiekgegevens zoals die normaal gesproken gepubliceerd worden, hebben betrekking op de koeien die in een bepaald jaar leven en zeggen daarmee dus iets over de aanwezige veestapel.

Levensduur na dip terug op niveau

In tabel 1(en figuur 1) is de ontwikkeling van de levensduur over de afgelopen 17 jaar zichtbaar gemaakt. De totale levensduur is de som van drie perioden in een koeienleven en wel de opfok, de periode waarin de koe melk geeft en tot slot de dagen tussen de laatste melkcontrole en afvoer.

Figuur 2 – Ontwikkeling totale levensproductie van Nederlandse stamboekkoeien van 1988 t/m 2003

Als we in tabel 1 eerst de opfokperiode nader bestuderen zien we dat die nagenoeg onveranderd is gebleven en rond de 800 dagen (= 2.02 jaar) schommelt. De leeftijd bij eerste keer afkalven is dus stabiel sinds 1986. In de volgende kolom (die van productieve levensduur) tekent zich wel een trend af. Was de productieve levensduur (alle lactatiedagen en droogstandsdagen) in 1986 nog 1074 dagen, in 2003 is die gestegen tot 1204. De conclusie: de productieve levensduur is in 15 jaar met ruim honderd dagen toegenomen. Wat na het productieve leven rest zijn de dagen tussen de laatste MPR-meting en het moment van afvoer. Daar tekent zich de scherpe trend af dat melkveeouders de koeien nauwelijks nog afmesten als



Levensverwachting en gemiddelde leeftijd

Hoewel de levensduur van de koeien weer toeneemt, leeft de indruk dat het omgekeerde het geval is. Dat verkeerde beeld is waarschijnlijk voor een deel te wijten aan het feit dat de afgelopen jaren de gemiddelde leeftijd van de veestapel een neiging tot dalen vertoonde. Maar de gemiddelde leeftijd is iets anders dan de leeftijdsverwachting (de levensduur) van een koe. Vergelijk het maar met mensen. Dat de leeftijdsverwachting van de mensen in Nederland toeneemt (die nadert nu gemiddeld al de tachtig jaar), wil niet zeggen dat de gemiddelde leeftijd van de Nederlandse bevolking ook toeneemt. Op de gemiddelde leeftijd zijn aspecten als leeftijdsopbouw (zijn er veel kinderen of is de bevolking juist vergrijsd) van grote invloed.

voorbereiding op het slachthuis. De 124 dagen in 1993 zijn in 2003 geslonken tot 56. Bedacht dient te worden dat de lengte van deze (afmest)periode niet zozeer met de vitaliteit van de koe te maken heeft, maar met de slachtprijzen en beleidsmaatregelen.

De totale levensduur van koeien afgevoerd in 2003 bedroeg 2061 dagen (5.08 jaar). Die is daarmee nagenoeg vergelijkbaar met de levensduur van de koeien, afgevoerd in 1993 (2056 dagen). Na de dip rond de eeuwwisseling is de levensduur weer gestegen en vergeleken met tien jaar geleden niet verslechterd (zie ook figuur 1).

Levensproductie 8000 kg gestegen

De duurzaamheid van de koeien moet ook beoordeeld worden in het perspectief van de productie. Die is de afgelopen jaren fors toegenomen. Hoe ziet dat er op koeniveau uit? Figuur 2 geeft daarvan een goede indruk, omdat daarin de totale levensproductie per koe voor de afgelopen 15 jaar op een rij is gezet. In 1988 gaf een koe 19.593 kg melk in haar leven, in 2003 lag dat met 27.109 kg bijna achtduizend kg hoger. Aangezien de levensduur in die jaren nagenoeg gelijk gebleven is, kan geconstateerd worden dat de koeien goed met de hogere productie om kunnen gaan en niet sneller dan voorheen worden afgevoerd.

Tabel 2 bevat de cijfers van de levensproductie in detail. Daarnaast geeft de tabel inzicht in de opbouw van het productieve leven van een koe. Zo kalft een koe – vergeleken met 1988 – nog steeds gemiddeld 3,3 keer in haar leven. De tussenkalftijd nam toe van 381 dagen naar 408. Voor een deel hebben veehouders dat gecompenseerd door koeien korter droog te zetten (is afgenomen van 60 naar 54 dagen). Het aantal melkdagen per lactatie steeg van 321 naar 354. Daarnaast is het aantal dagen van de laatste lactatie toegenomen van 253 naar 274. Al met al is het aantal dagen dat een koe melk geeft in haar leven sinds 1988 met ruim honderd dagen toegenomen (van 975 tot 1082).

jaar	aantal koeien	dagen opfok	productieve levensduur*	dagen na laatste MPR	totale levensduur**
2003	266.805	801	1204	56	2061
2002	314.834	803	1147	73	2023
2001	335.771	803	1133	91	2027
2000	332.116	803	1092	109	2004
1999	377.714	803	1083	96	1982
1998	368.869	803	1103	98	2004
1997	361.534	802	1110	89	2001
1996	380.074	801	1122	87	2010
1995	369.799	800	1149	105	2054
1994	323.238	801	1151	118	2070
1993	369.409	800	1132	124	2056
1992	360.037	799	1131	—	—
1991	385.458	798	1137	—	—
1990	316.126	798	1139	—	—
1989	348.826	800	1124	—	—
1988	336.918	799	1110	—	—
1987	375.347	798	1077	—	—
1986	393.165	798	1074	—	—

Tabel 1 – Levensduur van afgevoerde stamboekkoeien per jaar van afvoer (* dagen tussen eerste kalfdatum en datum laatste monstername, ** dagen tussen geboorte en afvoerdatum, gegevens beschikbaar sinds 1993)

jaar	gem. aant. koren gekalfd	melk- gem. tkt	dgn. droogst./ lact.	dgn. melkdgn. laatste lact.	melk- dgn. tot.	kg melk/ koe/ dag	gem. levens- prod.	
2003	3,3	408	354	54	274	1082	25,1	27.109
2002	3,2	405	353	52	267	1033	24,9	25.693
2001	3,2	401	351	50	269	1023	24,7	25.290
2000	3,1	400	350	50	247	990	24,6	24.381
1999	3,1	398	348	50	247	977	24,2	23.655
1998	3,2	397	348	49	246	997	23,9	23.850
1997	3,2	395	346	49	235	1003	23,6	23.695
1996	3,3	393	341	52	232	1003	23,2	23.250
1995	3,3	391	337	54	243	1022	22,9	23.360
1994	3,3	390	333	57	239	1018	22,6	23.018
1993	3,3	388	333	55	235	1004	22,4	22.472
1992	3,3	387	332	55	231	1002	22,1	22.106
1991	3,3	385	327	58	234	999	21,8	21.739
1990	3,4	384	323	61	238	998	21,4	21.316
1989	3,3	382	322	60	242	986	20,8	20.470
1988	3,3	381	321	60	253	975	20,1	19.593

Tabel 2 – Levensproductie en levensloopkenmerken van afgevoerde stamboekkoeien per jaar van afvoer

Dat leidt, in combinatie met een hogere productie per dag (van 20,1 tot 25,1 kg), tot de al genoemde forse stijging van de totale levensproductie. Een hoger levenstotaal dat – en daar zit de winst – gerealiseerd is met behoud van de levensduur van de koeien.

I. Hamming,
productspecialist NRS

